

**OMMAVIY MADANIYATNING HAYOTIMIZDAGI O'RNI VA
MILLIY DUNYOQARASHGA TA'SIRI**

Baykabilova P.A

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti, Falsafa va milliy g'oya kafedrasida katta o'qituvchisi. Toshkent, O'zbekiston.

Narzullayev H.B

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti, Elektronika va avtomatika fakulteti 3-bosqich bakalavr. Toshkent, O'zbekiston.

Mamatmo'minov O.M

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti, Elektronika va avtomatika fakulteti 3-bosqich bakalavr. Toshkent, O'zbekiston.

Annotatsiya: *ushbu maqolada hozirgi zamon madaniyati va ommaviy madaniyatning yoshlar tarbiyasiga ta'siri, ommaviy madaniyat zamonamizni qay darajada o'zgartirib yuborayotganligi, milliy qadriyatlarimiz, sharqona madaniyatimizga ta'siri va ommaviy madaniyat natijasida asrlardan asrlarga, zamondan zamonga o'tib kelayotgan milliy tarbiyamizning ahvoli, ommaviy madaniyat ta'sirida Yevropa davlatlarining hayoti va bizning hayotimiz qay darajada o'zgarganligi bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *Globalashuv, vertuallik, madaniyat, ommaviy madaniyat, tarbiya, ommaviy axborot.*

Bugun biz tez sur'atlar bilan o'zgarayotgan, ko'p axbarotli zamonda va oldingi davrlardan tubdan farq qiladigan o'ta shiddatli, murakkab bir zamonda yashamoqdamiz. Globalashuv - bu eng avvalo, hayot sur'atlarining beqiyos darajada tezlashuvi, jamiyat hayotining barcha sohalariga bevosita ta'sir etayotgani bilan belgilanadi. Bugun dunyoda internet imkoniyatlaridan ko'plab kuchlar o'z manfaatlari yo'lida foydalanmoqdaki, natijada zo'ravonlikka, milliy qadriyatlarimizga zid bo'lgan ma'naviy va axloqiy xususiyatlarga asoslangan

“ommaviy madaniyat” na`munalarini targ`ib qilish vositasida ma`naviy qadriyatlarning devalvatsiyasi, kishilar, ayniqsa yoshlar ma`naviy, axloqiy va ijodiy imkoniyatlarining pasayib ketishi xavfi yuzaga kelmoqda, bu esa o`z navbatida yangi texnologiyalarning, jumladan, axborot texnologiyalarining joriy qilinishi va qo`llanilishi uchun mehnat manbalarini tayyorlashni ahamiyatli ravishda murakkablashtirmoqda. Bu jarayonlar erkinlikni yo`qotishdan qo`rqish, ortib borayotgan yakkalanib qolish, odamlarning begonalashuvi va zamonaviy insonning global kommunikatsiyalarga bog`lanib qolishi natijasida vujudga kelayotgan yolg`izlik hissi faol ravishda namoyon bo`lmoqdaki, bunga ayniqsa internet tarmog`ining “virtual shaxs” va “internettobelik” kabi hodisalari ham ta`sir ko`rsatmoqda. Mazkur hodisalar oqibatida barcha ijtimoiy aloqalar ham shuningdek, virtual tabiatga ega bo`lmoqda.

Yurtimizga kirib kelayotgan turli madaniyat oqimi natijasida nafaqat yangiliklardan xabardor bo`lyapmiz, balki, ularda yashiringan mentalitetimiz, qadriyatimiz urf-odatlarimizga zid g`oyalarga duch kelayotganligimiz ham bor gap albatta. Oqibatda katta xafv bilan ommaviy madaniyat bizning yuksak san'atimizga, qadriyat, urf-odatlarimizga ta`sir ko`rsatyapti. Aynan globallashuv jarayonlari esa bu ommaviy madaniyatni jadallashtiryapti. Oqibatda esa, bu soxta niqob ortida turgan ommaviy madaniyat juda ko`p ko`ngilsizlik, noxushlikni, ma`naviy buzuvchilikni olib kelib, bir necha asrlardan beri rivojlanib sayqal topib kelayotgan xalqlarni xonavayron qilib ma`naviy jihatdan buzmoqda. Biz ommaviy madaniyat haqida batafsil gapirishimiz uchun avvalo madaniyat o`zi nimaligini, ommaviy madaniyat deganda nimalarni tushunishimizni bir ko`zdan kechirib o`tsak, foydadan holi bolmaydi albatta.

"Ommaviy madaniyat" iborasining keng tarqalib boshlashi XIX asrning oxiri XX asrning boshlariga to`g`ri keladi. Ommaviy madaniyat an'anaviy madaniyatning ma'lum yo`nalishi sifatida emas, balki, hayot taqozo etgandagina yuz bera oladi. O`sha davrlarda Ommaviy Axborot Vositalari (radio, kino, televideniye, ko`p nusxali gazetalar, suratli jurnallar) tarqalishi va ularning keskin rivojlanishiga sabab bo`ldi. “Ommaviy madaniyat” nima o`zi? Uning jamiyatga va kelajakka foyda – ziyoni

qayerda ko‘rinadi? Uni targ‘ib etuvchilarning maqsadi nima? “Ommaviy madaniyat” ma’naviy tanazzulning debochasidir. Uni targ‘ib qiluvchilarning asl maqsad va niyatlari ham qaysidir millat yoki xalqni ma’naviy jihatdan inqirozga uchratish bilan yengishga qaratilgan. Chunki, turli yarim yalang‘och suratlar, fahsh kinofilmlar, har xil bemaza o‘yinlar odamlarda izlanish, yaxshilik sari intilish kayfiyatini yo‘qotadi. Bularning yoniga ayrim saviyasiz xonandalarning bemaza qo‘shiqlari, hayosiz kliplarini ham qo‘shish mumkin. Eng achinarlisi shuki, bularning bari atrofimizda sodir bo‘lmoqda. Yigitlar orasida qulog‘iga sirg‘a taqqan, yirtiq shim kiygan, uzun sochlari bilan maqtanadiganlari sonining ortib borishi kuzatilmoqda. Yoki milliy qadriyatlarni oyoqosti qilib kiyingan qizlarni olaylik. Ular erta – indin ota – ona bo‘lsa, farzandlariga qanday tarbiya beradi? O‘zlari axloqli bo‘lmay turib, zurriyotlariga odobni o‘rgata oladimi?

“Ommaviy madaniyat” G‘arb dunyosida o‘tgan asrning ikkinchi yarmida shakllandi. Uni G‘arbda “pop – kultura” deb atashadi. Garchi “madaniyat” deb atalsa – da, aslida, tub mazmun – ma’nosiga, maqsad – niyatiga ko‘ra “ommaviy madaniyat” chinakam madaniyatning kushandasidir. Mutaxassislarining fikricha, hali ilm–fanda “antikultura” (g‘ayrimadaniyat”) degan ilmiy tushuncha shakllanmaganligi uchun “ommaviy madaniyat” tushunchasi nochorlikdan qo‘llanilmoqda. “Ommaviy madaniyat” ko‘pdan – ko‘p shakllarda o‘zini namoyon etadi. *Kitch* (zarracha badiiy – estetik qimmatga ega bo‘lmagan narsa va buyumlarga yuksak andoza tusini berish), *komiks* (tagiga qisqa matn yoki luqmalar bitilgan behayo rasmlar), *starizm* (subyektiv ehtirolarga berilgan holda, estrada artistlari, aktyorlar, sportchilarni ilohiylashtirish), *xepining* (avvaldan rejalashtirilmagan, “keskin” tomoshalar, masalan royal, pianino yoki avtomobillarni urib sindirish yohud o‘t qo‘yish orqali vahshiyona, ommaviy “ko‘ngil ochishlar” uyushtirish) kabi ko‘rinishlarda. Qolaversa globallashuv yoshlarni “informatsion fashizm”, “demokratik fundamentalizm” orqali “ommaviy madaniyat”ning salbiy ta’siri, vesterinizatsiya (g‘arblashtirish), egosentrizm (xudbinlik), gedonizm (yoshligingda o‘ynab qol), kiberludomaniya (internet o‘yinlariga berilish), submadaniyat (bu hayotga moslashmaslik, o‘z hayoti bilan yashash) kabi yot g‘oyalar ta’siriga tushib

qolish kabi holatlarni vujudga keltirayotganligi bilan ham kuchli e'tiborni talab qiladi.

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, ma'naviyat, madaniyatga tahdid millatga va kelajakka tahdid, demakdir. Dunyo bilan hamnafas bo'lish, erishilayotgan so'nggi yutuqlardan xabardor va ilm-fanni o'rganishlik zarur, albatta. Ammo odob – axloq masalasida sharq xalqlarining namuna bo'ladigan jihatlari ko'pligini va bu biz uchun norma ekanligini unutmaslik lozim. Ularni buyuk ajdodlarimiz yozib qoldirgan asarlardan o'rganish mumkin. Qolaversa bu ishga yoshlarni targ'ib etish esa, avvalo, ota – onaning, ustozlarning zimmasiga katta mas'uliyat yuklamoqda. Shunday ekan, bugun biz yosh avlod tarbiyasiga ertangi kun vorislari sifatida jiddiy e'tibor berishimiz kerak. Har bir oilada sog'lom moddiy – ma'naviy turmush tarzini yaratilishi, yosh avlodning imkoniyatlarini, orzu – havaslarini yaxshilik va ezgulik uchun xizmat qilishga yo'naltirilishi – ko'plab muammolar oldini olish vositasi demakdir. Ertangi kun qanday bo'lishi bizga, biz ta'lim – tarbiya vakillariga ko'p jihatdan bog'liq, qolaversa bu masalaga jiddiy yondashish kabi masalalarni oldimizga qo'yadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Умарова, Д. А., & Худайбергенова, П. Т. (2020). РОЛЬ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В РЕШЕНИИ ПРОБЛЕМ ГУМАНИЗАЦИИ МЕДИЦИНЫ. *Гуманитарный трактат*, (97), 25-28.
2. Рузматова, Г. М., & Рахимджанова, Д. С. Қ. (2021). СЕРЕН КЪЕРКЕГОР ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМИНИНГ МОҲИЯТИ. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 568-583.
3. Отамуратов, С. (2015). ЕШЛАР СИЕСИИ МАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ.
4. Ibrohimov.A.Axborotlashgan jamiyatda inson begonalashuvining falsafiy tahlili. Magstrlik dis:2018-yil.11-bet;
5. Baykabilova P.A Mamatmuminov O.M *THE ROLE OF NATIONAL VALUES IN SOCIETY. THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY: a collection scientific works of the International scientific*

online conference (21st December, 2023) –INDIA, New Delhi : "CESS", 2023. Part 16 – 256p.

6. Xudayberdiyev, Zayniddin Yavkachevich, and Muzaffarjon Mansurjonovich Juraev. "Theoretical analysis of the continuity model of computer science and information technology in the system of professional education." (2021).